

Rapport fra arbeidsgruppe for 4. studieår

1 Innledning

Studiedekan Marianne Jenum Hotvedt nedsatte 10. juni 2022 en arbeidsgruppe for 4. studieår, med mandat å vurdere og foreslå tiltak som er egnet til å redusere utfordringer med studiekvaliteten på 4. studieår. I dag består 4. studieår av følgende emner:

7. semester:

- JUS4211 Prosess og strafferett (består av sivilprosess, strafferett og straffeprosess)

8. semester:

- JUS4111 Metode og etikk
- Valgemne
- Semi-obligatorisk emne; enten JUS4121 Rettsøkonomi, JUS4122 Retts sosiologi, eller JUS4213 Rettsfilosofi

Arbeidsgruppen tar opp arbeid som i sin tid ble initiert av daværende studieårsansvarlig på 4. studieår, Johan Boucht, høsten 2017. Det ble da som bakgrunn vist til en studentundersøkelse fra 2017, ubalanse i antall studenter på høst- og vårsemesteret og høye gjentakstall på JUS4211 Prosess og strafferett. Jeg viser til studiedekanens fremstilling for nærmere detaljer.

Tidligere studieårsansvarlig, Johan Boucht, har lagt frem forslag til omstrukturering av 4. studieår, både i 2017, 2018 og 2022. Grunnstrukturen i alle hans forslag har vært å splitte opp JUS4211 og plassere sivilprosess på et annet semester enn straffeprosess og strafferett, i det siste forslaget slik at strafferett og straffeprosess bytter plass med metode og etikk og semi-obligatorisk emne («2022-forslaget»). Et annet forslag som var på bordet i 2017 var å fjerne valgemnet på 8. semester og gi disse 10 studiepoengene til fordeling blant JUS4211-fagene. I 2019 ble det fremmet et forslag om å redusere arbeidsmengden både i læringsmål og litteratur på alle tre fag i JUS4211 og opprette en rettssaksøvelse som valgfag («2019-forslaget»). Ingen av disse forslagene har oppnådd full tilslutning.

Arbeidsgruppens mandat er å «vurdere og foreslå tiltak som er egnet til å redusere utfordringer med studiekvaliteten på 4. studieår, som særlig kommer til uttrykk ved:

- studentenes opplevelse av JUS4211 som svært krevende
- høye gjentakstall på JUS4211»

Arbeidsgruppen skal se hen til:

- «4. studieårs funksjon som en bro mellom studiets obligatoriske del og den valgfrie delen, inkludert masteroppgaven
- Målet om mer varierte undervisnings- og vurderingsformer på Master i rettsvitenskap»

Studiedekanan ber videre arbeidsgruppen om å «prioritere å diskutere forslag som:

- «ikke forutsetter endringer på øvrige studieår eller endret allokering av studiepoeng
- ikke forutsetter vesentlig økte ressurser til undervisning og/eller vurdering».

Det ble tidlig i arbeidet foreslått i arbeidsgruppen å låse rekkefølgen på semestrene på 4. studieår, slik at man får en årsenhet. Dette ledet til et tillegg i mandatet, datert 8. september 2022, der studiedekanan uttaler:

«[...] Arbeidsgruppen kan fortsatt godt utrede fordeler og ulemper ved en årsenhet på 4. studieår dersom den finner det hensiktsmessig, men må da være klar over at det ikke er aktuelt å gjennomføre en slik endring på kort sikt. Som poengtert i mandatet er det viktig at arbeidsgruppens forslag er realistisk å gjennomføre innenfor en begrenset tidshorisont.

Arbeidsgruppen bes derfor primært arbeide frem forslag som kan gjennomføres uten innføring av årsenhet på 4. studieår».

Arbeidsgruppen har som følge av dette bestemt at den ikke skal diskutere forslag som forutsetter å låse rekkefølgen på semestrene på 4. studieår.

2 Fagenes ønsker og behov

En betydelig utfordring med arbeidet i gruppen er at fagene på 4. studieår har ulike ønsker og behov:

Sivilprosessen vil ideelt sett opprettholde koblingen til straffeprosessen ved å inngå i samme emne. Dersom sivilprosess skal skyves ut av JUS4211, slik tidligere studieårsansvarlig har foreslått, er det et pedagogisk poeng at sivilprosessen kommer før straffeprosessen, da sivilprosessen fremstiller de generelle utgangspunktene for prosessretten, mens straffeprosessen er en prosessordning spesielt rettet mot behandling av straffesaker.

Strafferetten mener de bør plasseres før straffeprosessen, da mange av straffeprosessens sondringer er avledet av materielle forhold i strafferetten. Om man skal gjøre endringer i dagens ordning, påpekes det som en mulighet å skille ut strafferetten til semesteret før begge prosessfagene.

På samme måte som sivilprosessen, fremhever også *straffeprosessen* betydningen av at studentene har vært igjennom sivilprosess før de skal studere straffeprosess. Det blir også understreket at studentene må ha vært igjennom strafferetten, og det er et poeng at det ikke går lang tid mellom strafferett og straffeprosess, slik at studentene har strafferetten friskt i minnet når de skal gå løs på straffeprosessen.

Undervisningen i *metodefaget* er basert på at studentene har vært igjennom strafferett og begge prosessfagene, og *metodefaget* fremhever også at det er et poeng å legge metodefaget på siste semester av 4. studieår, slik at man kan få en bro over til masteroppgaven på 5. studieår.

Etikk er åpen for ulike typer av plassering og åpner også for koblinger til andre fag enn metode, selv om emnet JUS4111 Metode og etikk fungerer fint.

Valgemnene har i liten grad vært inkludert i arbeidet med mulig omstrukturering av 4. studieår. Unntaket var i 2017-2018, der man diskuterte forslaget om å ta ut valgemnet på 8. semester for å gi mer plass til prosess og strafferett. Her kom det tydelig motstand fra flere valgemner og forslaget ble skrinlagt. Valgemnene har ikke vært inkludert i arbeidsgruppens arbeid, og det er dermed heller ikke fremmet særskilte ønsker eller behov fra valgemnenes side.

De semi-obligatoriske fagene løfter alle frem betydningen av å ha disse fagene på 8. semester, slik at fagene kan danne en forberedelse til masteroppgaven. *Rettsfilosofi* fremhever progresjonstanken fra studiets obligatoriske deler til studiets valgdeler, plassert på 8.-10. semester. Det blir påpekt at både metodefaget og de semi-obligatoriske fagene ikke gir noen overstyring av valgdelen, men tvert imot legger til rette for at studentene kan kombinere studiedeler på en måte som er optimal i forhold til vedkommendes faglige interesser.

Alle fagenes ønsker og behov blir imøtekommet med dagens ordning. Eneste problem med dagens ordning er at studentene opplever 7. semester som svært krevende og at det er høye gjentakstall på JUS4211.

3 Forslag fremmet i første del av arbeidet

3.1 Innledning

Studiedekanen ber arbeidsgruppen om å særlig vurdere om 2019-forslaget og 2022-forslaget kan justeres eller suppleres på en måte som bidrar til å redusere utfordringene angitt ovenfor. Dersom arbeidsgruppen ikke kommer til enighet, er gruppen bedt om å tydeliggjøre fordeler og ulemper ved alternative forslag, slik at det ligger til rette for diskusjon og endelig avgjørelse i PMR.

I den første fasen av arbeidet, hadde arbeidsgruppen tre møter; 25. august, 19. desember 2022 og 5. januar 2023. På disse møtene diskuterte arbeidsgruppen tre forslag; 2019-forslaget, 2022-forslaget og forslaget om å ikke foreta noen endringer, slik at studieårets struktur blir det samme som tidligere.

3.2 2019-forslaget

2019-forslaget går ut på følgende:

- De tre fagene på JUS4211 gjennomgår læringsmål og litteratur med sikte på å redusere slik at arbeidsmengden i emnet reelt sett blir 30 studiepoeng.
- Opprettelse av et pilotemne eller annet valgemne som skal gjennomføres som en rettsaksøvelse i de tre fagene
- Ingen endring i struktur på 4. studieår

Alle de tre fagene på JUS4211 har uttrykt vanskeligheter med denne løsningen.

For det første er det uklart hva slags begrensninger som forventes i læringsmål og litteratur. På 4. studieår gjelder det en generell sidetallsnorm på 60 sider pr. studiepoeng. Det innebærer at hovedlitteraturen i et 10-studiepoengsfag må holde seg innenfor 600 sider. Alle tre fagene holder seg innenfor dette. At studentene oppfatter fagene som krevende, skyldes altså ikke at fagene går ut over sidetallsnormen. Dersom man skal stramme inn på sidetallsnormen, bør det gjelde for alle fag på 4. studieår, ikke bare fagene på JUS4211.

For det andre er det problematisk å fjerne deler av læringsmålene. Når det gjelder prosessfagene, er dette fag som behandler saksbehandlingsreglene for sivile saker og straffesaker. Å skulle fjerne behandlingen av deler av reglene vil innebære at studentene mister helheten og oversikten over fagene. Det har lite for seg å ha detaljkunnskap om enkelte deler av prosessen dersom man ikke forstår konteksten for disse spørsmålene. I den grad det går an å tone ned eller kutte tema i fagene, er det allerede gjort. I prosessfagene er flere spørsmål, for eksempel ankereglene, sakskostnadsreglene, og de enkelte ledd i hovedforhandlingen (irettføringen) holdt til et minimum. I strafferetten er internasjonal strafferett, både i betydningen internasjonale straffesaker og i betydningen straffesaker med internasjonale perspektiver, for eksempel gjennom EØS-rettslig påvirkning, samt spesiell strafferett tema som det er liten tid til å behandle. Det er vanskelig å kutte ytterligere i fagene uten å ta vekk essensielle elementer.

Et valgemne vil ikke bøte på de problemene eventuelle kutt vil kunne skape. Hele forutsetningen med et valgemne er at bare noen studenter velger dette, og det innebærer at de studentene som ikke velger valgernet bare har kunnskap om det som ligger til grunn for det obligatoriske emnet.

3.3 2022-forslaget

2022-forslaget går ut på å endre rekkefølgen på fagene på fjerde studieår slik:

Nytt 7. semester:

- Sivilprosess, 10 studiepoeng
- Semiobligatorisk emne (JUS4121, JUS4122 eller JUS4123), 10 studiepoeng
- Metode og etikk, 10 studiepoeng

Nytt 8. semester:

- Kriminalitetsbekjempelse: Strafferett og straffeprosess, 20 studiepoeng
- Valgemne, 10 studiepoeng

Forslagsstiller løfter frem at JUS4211 med denne oppdelingen vil bli «lettere», og at dette kan ha positiv effekt på antall eksamensgjentak. Med egen eksamen i sivilprosess, slipper man å prioritere hvilke fag som skal eksamineres.

Etter forslagsstillers beregning, vil omstruktureringen vil innebære mer tid til undervisning i sivilprosess, straffeprosess og straffeprosess. I dag er det ca. 5 uker til disposisjon for hvert av fagene, mens det med en omlegging vil være ca. 7 uker. Dette bør lette den opplevde arbeidsbelastningen for studentene i dette faget.

En omlegging med egen eksamen i sivilprosess, vil, ifølge forslaget, utgjøre en tilleggs kostnad på 390 000 kr. Det vises til at det i dekanmøte 19.1.22 er gitt tilslutning til en slik tilleggs kostnad.

Det har kommet innvendinger mot forslaget.

Sivilprosessen påpeker at man med oppdelingen mister muligheten til å gi eksamensoppgaver som ser de to prosessfagene i sammenheng.

Metodefaget fremhever at læremidler, undervisning og eksamen i faget bygger på at studentene har vært igjennom alle øvrige obligatoriske fag. Denne forutsetningen forsvinner dersom både strafferett og straffeprosess kommer etter metodefaget. I tillegg vil faget ikke lenger fungere som en bro fra de obligatoriske fagene til arbeid som preges av større valgfrihet og selvstendighet.

Rettsfilosofi er innledningsvis kritisk til forslagsstillers virkelighetsbeskrivelse og premisset om at det kan trekkes et skille mellom «tunge» og dermed implisitt «lette» fag. Man kan heller ikke slutte fra undervisningsintensiteten hvilken arbeidsbelastning et fag gir studentene. Når det gjelder selve forslaget, er *rettsfilosofi* skeptisk av to grunner; forslagets styrking av fagene på JUS4211 relativt til andre fag og forslagets oppdeling og svekkelse av valgdelen på studiet. Forslaget innebærer en relativ styrking av sivilprosessen ved at faget får egen eksamen, noe det ikke er det noen fagpolitiske grunner som skulle tilsi. Når det gjelder poenget om at valgdelen på studiet svekkes, løfter *rettsfilosofi* frem to poeng. For det første vil progresjonen fra studiets obligatoriske deler til valgdeler brytes opp. For det andre vil forslaget sannsynligvis vil få negative konsekvenser for både valgemnene og de semi-obligatoriske valgemnene. På det foreslåtte 7. semester vil studentene ha et sterkt insitament til å prioritere sivilprosess på bekostning av det semi-obligatoriske emnet. Mens gjentak av sivilprosessen alltid vil regnes som gjentak, vil studentene komme utenom gjentakreglene ved å velge et annet semi-obligatorisk emne. Dermed skapes en potensiell kilde til høyere gjentakstall. På det foreslåtte 8. semester vil studentene få et insitament til å velge et valgemne som støtter strafferett eller straffeprosess, eller begge. Dette står i kontrast til dagens ordning der metodefaget og semi-obligatoriske fag gir liten eller ingen overstyring av studentenes valg av valgemne.

Både metodefaget og rettsfilosofi har inngitt høringsuttalelser, og jeg viser til disse for nærmere detaljer.

3.4 Ingen endringer

Det siste forslaget som har vært diskutert, er å ikke gjøre noen endringer. Arbeidsgruppen har vært uenige om et slikt alternativ ligger innenfor mandatet. Det har vært fremmet synspunkter om at det å gjøre justeringer på fjerde studieår bare vil bidra til å gjøre studieordningen til et lappeteppes og at det snart er på tide å gjøre en større gjennomgang av studieordningen. En innvending mot dette forslaget er at en studieordningsreform vil ta lang tid, og «Som poengtert i mandatet er det viktig at arbeidsgruppens forslag er realistisk å gjennomføre innenfor en begrenset tidshorisont».

4 Arbeidsgruppens forslag

4.1 Innledning

De tre forslagene som er beskrevet så langt, har ligget på bordet fra arbeidsgruppen ble opprettet, men det har som sagt vist seg vanskelig å samle seg om ett av disse forslagene. Arbeidsgruppen begynte derfor i februar 2023 et arbeid for å undersøke andre alternativer. Vi har diskutert oss igjennom 8-10 forskjellige løsninger og veid fordeler og ulemper ved de forskjellige løsningene, se vedlegg. I dette arbeidet har arbeidsgruppen kommet til en erkjennelse av at det avgjørende spørsmålet er i hvilken grad studieløpet låser fagene i en bestemt rekkefølge. Så lenge sivilprosess, strafferett og straffeprosess er ett emne med én felles eksamen, vil studentene måtte følge den rekkefølgen på fagene som undervisningen legger opp til. Og dersom de er misfornøyd med eksamen, må de ta opp alle tre fagene – med den konsekvens det får for semesteret etter.

Dersom semesteret brytes opp i to eller flere emner og det er frivillig hvilken rekkefølge man tar fagene på 7. og 8. semester, vil studentene selv kunne legge opp den rekkefølgen de selv tenker er mest hensiktsmessig. Dermed vil det i realiteten ha mer begrenset betydning om man formelt sett plasserer et emne på 7. eller 8. semester. Det avgjørende er med andre ord om man beholder et emne på 30 studiepoeng, slik som i dag.

Fordelen med å bryte opp JUS4211 er at den enkelte eksamen vil favne mindre innhold. Dermed kan eksamen oppleves mer overkommelig. Skulle man være misfornøyd med en eksamen, er byrden med å ta opp også mindre, og vil i mindre grad påvirke studieprogresjonen. Som nevnt, vil også det å bryte opp JUS4211 skape en valgfrihet for studentene, som antagelig vil oppleves positivt.

Å bryte opp 7. semester har også ulemper. Jo færre studiepoeng studentene testes i, jo mindre tid vil det være til modning for det enkelte fag. Overordnet sett innebærer en slik løsning en dreining i retning av «Bergens-modellen» med flere eksamener pr. semester. Man risikerer økt grad av pugging, der studentene er mer opptatt av detaljkunnskapen enn forståelsen og glemmer faget kort tid etter eksamen. Samtidig har arbeidsutvalget anekdotisk kunnskap om at arbeidsgivere har utfordringer med å sammenligne kandidater fra forskjellige læresteder, nettopp fordi flere fag hos oss samles i én karakter, og at dette er til våre studenters ugunst.

4.2 Forslag

Arbeidsgruppen foreslår å dele opp 7. semester i to eksamener og skille ut sivilprosess som et 10-studiepoengsfag, slik:

7. semester:

- Sivilprosess, 10 studiepoeng
- Straffeprosess og strafferett, 20 studiepoeng

8. semester (som i dag):

- JUS4111 Metode og etikk, 10 studiepoeng
- Valgemne, 10 studiepoeng
- Semi-obligatorisk emne; enten JUS4121 Rettsøkonomi, JUS4122 Retts sosiologi, eller JUS4213 Rettsfilosofi, 10 studiepoeng

Forslaget er på mange måter en mellomløsning mellom de ønskene og behovene fagene på 4. studieår har, samtidig som den kan komme de behovene studiedekanen har skissert, imøte.

Rekkefølgen på fagene er den samme som før. Det innebærer at studenter som tar normal studieprogresjon, får en rekkefølge som er faglig og pedagogisk fundert. Studenter som synes at 7. semester blir for tøft og trenger å spre disse fagene over to semestre, har alle muligheter for det. Forslaget gjør ingen endring knyttet til mengden stoff studentene skal igjennom. Det kan være at eksamensordningen med to eksamener i seg selv vil få studentene til å senke skuldrene noe, og konsentrere seg om ett fag av gangen. Forutsetningen for en slik effekt må være at ikke eksamen i sivilprosess og eksamen i straffeprosess og strafferett kommer samtidig. En løsning kan være at eksamen i sivilprosess gjennomføres som en mappeevaluering der hovedtyngden av elementene i mappen legges inn i løpet av undervisningsperioden.

Økonomisk sett innebærer forslaget én ekstra eksamen for fakultetet. Dette er likevel ikke mer enn 2022-forslaget, der forslagsstiller viser til at dekanatet i dekanmøtet 19.1.2022 ga uttrykk for at de støttet forslaget fullt ut. Arbeidsgruppen antar at én ekstra eksamen må være innenfor mandatets handlingsrom.

Holdt opp mot arbeidsgruppens mandat, ser forslaget ut til å kunne imøtekomme de fleste ønsker. Selv om det å dele opp semesteret i to eksamener er et moderat forslag, kan det endre studentenes opplevelse av 7. semester som et «svært krevende» semester. Det kan også gjøre noe med gjentakproblematikken. Om studentene kan begrense et gjentak til 10 eller eventuelt 20 studiepoeng, vil studentene ha større mulighet for å fullføre på normert tid. Forslaget ivaretar 4. studieårs funksjon som en «bro» mellom studiets obligatoriske del og den valgfrie delen, inkludert masteroppgaven. I og med at oppdelingen av 7. semester gir økt grad av fleksibilitet, åpner det muligheter for studentene til å legge inn forberedelse til skriving av masteroppgave, slik Studenten som forsker-prosjektet legger opp til. Med en mappeevaluering i sivilprosess kan man oppnå målet om mer varierte undervisnings- og vurderingsformer på Master i rettsvitenskap, og dermed komme arbeidet med Ferdighetsstigen imøte. Samtidig forutsetter ikke forslaget noen endringer på øvrige studieår eller endret allokering av studiepoeng, og forutsetter heller ikke vesentlig økte ressurser til undervisning og/eller vurdering.

I og med at man ikke endrer rekkefølgen på fagene, vil det heller ikke være behov for noen overgangsordning. Studenter som tar opp JUS4211, vil kunne gjøre det etter ny ordning. Arbeidsgruppen mener eksamenene i sivilprosess og straffeprosess samlet bør utgjøre ett forsøk. Det kan i så fall ha en økonomisk konsekvens for fakultetet, fordi fakultetet kan risikere økt antall eksamener pr. gjentak. Gruppen tror imidlertid at studenter som ønsker å ta opp, i praksis vil begrense seg til å ta opp én av eksamenene, slik at fakultetet samlet sett vil oppleve mindre gjentak sett i forhold til antall studiepoeng.

PMR må vurdere om det skal opplyses på semestersidene om de mulighetene studentene gis med den nye ordningen, ved at rekkefølgen på emnene er valgfri.

Arbeidsgruppen påpeker at det bør gjøres en evaluering av ordningen etter anslagsvis to til tre års virketid. Dersom det viser seg at studentene jevnt over ikke følger vanlig studieprogresjon, men velger et annet løp, bør man vurdere å endre rekkefølgen slik at studentenes prefererte rekkefølge også blir normalordningen. En fordel med forslaget er at man kan høste erfaringer uten at det gjennomføres inngripende endringer i studieordningen, og deretter vurdere et eventuelt neste skritt.

Oslo, 13.3.2023

Arbeidsgruppen for 4. studieår

Maria Astrup Hjort, studieårsansvarlig (leder)

Alf Petter Høgberg, strafferett

Anders Løvlie, straffeprosess

Christoffer Conrad Eriksen, metode

Sverre Blandhol, etikk

Svein Eng, rettsfilosofi

Peter Scharff Smith, retts sosiologi

Jukka Mähönen, rettsøkonomi

Johannes Christiansen Aas, JSU

Vibeke Andersen, fakultetsadministrasjonen

5 Vedlegg

5.1 Innledning

Vedlagt følger en rekke alternativer som arbeidsgruppen har diskutert, i tillegg til det forslaget som er fremmet. Det er fortløpende beskrevet fordeler og ulemper ved alternativene, og det må understrekes at alternativene først og fremst må oppfattes som ulike ideer for å løse en situasjon der semestrene har færre uker enn man ideelt sett kunne ønske. Det er ikke slik at alternativene kommer i noen rangert rekkefølge eller at arbeidsgruppen har stemt over dem.

5.2 Strafferetten som eget fag, prosessfagene på 8. semester

Ett alternativ som har vært løftet frem, er å la prosessfagene bytte plass med valgemnet og semi-obligatoriske emner, slik:

Nytt 7. semester

- Strafferett, 10 studiepoeng
- Valgemne, 10 studiepoeng
- Semi-obligatoriske emner, 10 studiepoeng

Nytt 8. semester

- Prosessrett, 20 studiepoeng
- Metode og etikk, 10 studiepoeng

Fordelen med denne løsningen, er for det første at man får de tre JUS4211-emnene fordelt på to semester, og dermed får redusert «trykket». Samtidig får man ivare tatt det faglige behovet for å ha både strafferett og sivilprosess før straffeprosessen. Man får også beholdt koblingen mellom sivilprosess og straffeprosess og opprettholder muligheten til å ha eksamensoppgaver som gir koblinger til begge fagene, for eksempel i form av komparasjonsoppgaver.

Vedrørende metode og etikk, ivaretar løsningen behovet for å først ha vært igjennom både strafferett og prosessfagene, samtidig som metode og etikk også ivaretar sin posisjon som en bro over til valgdelen.

Ulempen er at koblingen mellom strafferett og straffeprosess, som i dag er tett, forsvinner. Det innebærer at man mister muligheten til å lage eksamensoppgaver som nettopp tester studentene i samspillet mellom materiell rett og prosessrett, for eksempel ved omsubsumsjon av straffebestemmelse. Det er av studentrepresentanten i arbeidsgruppen uttrykt som en større ulempe å miste koblingen mellom strafferett og straffeprosess enn det er å miste koblingen mellom prosessfagene. Også pedagogisk er det en ulempe med større avstand mellom strafferett og straffeprosess.

Løsningen bryter også dagens struktur med en tydelig overgang fra obligatoriske emner 1.-7. semester og over til valgdelen på 8.-10. semester. Ved å flytte semi-obligatoriske emner over på 7. semester reduseres også disse emnenes kobling til avhandlingskrivingen.

Vedrørende valgemnet, som i løsningen blir flyttet et semester tidligere, reduseres i realiteten studentenes valgmuligheter, ved at noen valgemner på masternivå forventer at studentene har vært igjennom prosessfagene.

Økonomisk sett innebærer løsningen at man får én ekstra eksamen på studieåret.

5.3 Straffeprosessen som eget fag på 8. semester, felles eksamen i straff og sivilprosess

Et annet alternativ som har vært nevnt, er å flytte straffeprosessen over på 8. semester og bytte plass med et valgemne, slik:

Nytt 7. semester:

- Strafferett og sivilprosess, 20 studiepoeng
- Valgemne, 10 studiepoeng

Nytt 8. semester:

- Straffeprosess, 10 studiepoeng
- Semi-obligatoriske emner, 10 studiepoeng
- Metode og etikk, 10 studiepoeng

Med denne løsningen får man også fordelt de tre JUS4211-emnene på to semestre, og man får ivaretatt det faglige behovet for å ha både strafferett og sivilprosess før straffeprosessen. Imidlertid mister straffeprosessen koblingen til både sivilprosess og strafferett, både i forhold til undervisning og til eksamen.

Hensynet til metode og etikk blir ivaretatt, og det samme gjelder de semi-obligatoriske emnene. Alternativet bryter i mindre grad enn forrige alternativ med en overgang til studiets valgdelt, men studentenes valgmuligheter er på samme måte som ved forrige alternativ begrenset, ved at noen valgemner på masternivå forventer at studentene har vært igjennom prosessfagene.

For å begrense utgiftene, innebærer løsningen at man har én felles eksamen for sivilprosess og straffeprosess. Disse to fagene har ikke mye til felles – det er straffeprosessen som er bindeleddet mellom fagene. Det er imidlertid ingen umulighet å arrangere en todelt eksamen der studentene blir testet i begge fag.

Studieløpet er basert på at studentene følger vanlig progresjon og tar semestrene i vanlig rekkefølge. Erfaring viser imidlertid at flere studenter velger å bytte rekkefølge på enkelte semestre. Nå skal man ikke legge noen avgjørende vekt på studenters valg om å følge en annen progresjon enn det studieløpet legger opp til, men dersom studentene velger å bytte rekkefølgen på 7. og 8. semester med dette alternativet, vil man ende opp med studenter som skal ta straffeprosess, men som hverken har sivilprosess eller strafferett. Den betydelige ulempen dette innebærer vil falle tilbake på studentene selv, og man kan selvfølgelig håpe at det leder til at studenter i mindre grad bytter om på semestrene, men det har vi ingen garanti for.

5.4 Bare 10-studiepoengsfag på 4. studieår

I forlengelsen av forrige alternativ, er det en mulighet å ikke ha strafferett og sivilprosess i én eksamen, men splitte opp JUS4211 i tre 10 studiepoengs fag. Løsningen blir da slik:

Nytt 7. semester:

- Strafferett, 10 studiepoeng
- Sivilprosess, 10 studiepoeng
- Valgemne, 10 studiepoeng

Nytt 8. semester:

- Straffeprosess, 10 studiepoeng

- Semi-obligatoriske emner, 10 studiepoeng
- Metode og etikk, 10 studiepoeng

Dette alternativet baserer seg, på samme måte som alternativet i pkt. 5.3, på den ønskede rekkefølgen på JUS4211-dagene, og hensyn til både semi-obligatoriske emner og metode og etikk er ivaretatt. En slik løsning vil koste fakultetet mer enn forrige alternativ, i og med at man vil få to ekstra eksamener sammenlignet med dagens løsning.

5.5 Årsenhet

Om man kan si at å splitte opp 4. studieår i seks 10-studiepoengsfag innebærer et ytterpunkt, vil det andre ytterpunktet være å legge opp til en årsenhet. Nå har studiedekanen eksplisitt uttalt i arbeidsgruppens tilleggsmandat at dekanatet ikke ser det som aktuelt å begynne med en slik helhetlig gjennomgang nå mot slutten av en dekanatperiode, men for oversiktens skyld ønsker arbeidsgruppen å synliggjøre at dette også kunne vært et alternativ. Med en årsenhet ville det vært mulig å fordele strafferett, sivilprosess og straffeprosess over mer enn ett semester og for eksempel hatt straffeprosess på 8. semester, og man ville kunnet låse rekkefølgen på emnene, slik at studentene fikk den tiltenkte progresjonen. Økonomisk sett kunne dette også vært en gunstig løsning, med mulighet for færre eksamener. I og med at dekanatet har signalisert at det ikke er aktuelt å gå i denne retningen, utdypes ikke løsningen noe nærmere.

5.6 Ingen ytre endringer, men styrking av enhetlig fremstilling av fagene

Et idé som har vært løftet frem også i denne omgang, har vært å ikke gjøre noen ytre endringer i denne omgang, men heller utsette disse grepene til en studiereform. I påvente av en slik reform kan man foreta en gjennomgang av fagene på JUS4211 og se på hvordan disse presenteres for studentene, for å undersøke om det kan gjøres grep for å strømlinje fremstillingen av fagene. Om alle tre fagene for eksempel bruker Canvas på samme måte og har et undervisningsopplegg som strukturelt sett ligner hverandre, kan dette lette studentenes innlæring. Et visst potensiale er det i dette alternativet, men man kommer ikke utenom at studentene skal opp til en like omfattende eksamen og at læringsmålene er de samme.

5.7 Pedagogiske virkemidler i prosessfagene

I arbeidsgruppen har det også vært fremmet et alternativ som løper på tvers av alle de andre alternativene og kan gjennomføres uansett valg av strukturell modell. Alternativet går ut på å revidere læringskravene og undervisningsmetodene i de to prosessfagene slik at større vekt legges på innlæring og oppøving av metodekunnskaper og -ferdigheter, og mindre vekt legges på kunnskapstilegning. Det kan tenkes å lette studentenes tilegnelse av den materielle retten og dessuten passe til den økende satsningen på ferdigheter i rettsstudiet.

Alternativet har fått motstand fra straffeprosessen som mener at det å redusere materielle læringskrav til metodeøvelser vil redusere fagets faglige ramme, og at vi bør heller bestrebe oss ytterligere på å tilgjengeliggjøre stoffet innenfor mer tradisjonelle undervisningsformer.

Sivilprosessen støtter opp om straffeprosess holdning om at vi ikke kan redusere de materielle læringskravene. Undervisningen er allerede rettet inn mot å behandle grunnleggende regler og prinsipper og noen sentrale avgjørelser, slik alternativet etterspør, så det er lite å hente inn her. Samtidig har sivilprosess sans for en mer ferdighetsrettet undervisning. Å innarbeide ferdighetselementer i undervisningen griper inn i spørsmålet om eksamensform. Forutsetningen for at endringer i undervisningen skal være vellykket, må derfor være at ferdighetselementet også reflekteres i prøvingen av studentene. Øvelser som kommer i tillegg til det studentene skal forberede til eksamen, vil på et tett pakket semester bare oppfattes som forstyrrende og ikke prioriteres.

5.8 Kutte valgemnet på 4. studieår og erstatte med interaktiv prosessundervisning

Som en videreutvikling av alternativet i pkt. 5.7 er det et alternativ å kutte valgemnet på 4. studieår og erstatte dette med interaktiv prosessundervisning. Med 10 studiepoeng ekstra vil man kunne ha tid og mulighet til å innføre praktiske elementer som å skrive stevning og tilsvar, beslutte etterforskningskritt, gjennomføre og bruke avhør, forhandle, mekle, prosedere for en domstol, samt også å være dommer, som må sy sammen to partsinnlegg til en avgjørelse. Alternativet blir da slik:

Nytt 7. semester

- Strafferett, 10 studiepoeng
- Metode og etikk, 10 studiepoeng
- Semi-obligatoriske emner, 10 studiepoeng

Nytt 8. semester

- Straffeprosess, 10 studiepoeng
- Sivilprosess, 10 studiepoeng
- Interaktiv prosessundervisning 10 studiepoeng

Fakultetet har tidligere tilbudt studentene på 4. studieår interaktive øvelser i form av et praktisk rettsakskurs med forberedelser. Etter studiereformen i 2010 var rammene for fagene prosess og strafferett så tilskåret at studentene ikke lenger hadde kapasitet til å gjennomføre dette kurset. Ved å kutte valgemnet vil man lette på rammebetingelsene for prosessfagene, slik at det er rom for å få innplassert et interaktivt praktisk kurs som tidligere. Alternativet vil være gunstig for prosessfagene, men mindre gunstig for metode og etikk og de semi-obligatoriske emnene som ikke får sine behov og ønsker ivaretatt. Her vil de samme hensynene som beskrevet tidligere slå inn: For både semi-obligatoriske emner og etikk og metode vil emnene ikke kunne bygge på at studentene har vært igjennom sivilprosess, strafferett og straffeprosess, og samtidig mister man rammene rundt den valgfrie bolken som 8.-10. semester utgjør i dag. I tillegg vil alternativet innebære en betydelig styrking av prosessfagene, på bekostning av de andre emnene. Ikke bare får alle de tre fagene i JUS4211 egne eksamener – med den økonomiske belastningen det innebærer for fakultetet – prosessfagene får i tillegg et eget tilleggsemne rettet særskilt inn mot å styrke disse fagene. Å fjerne et valgemne vil også redusere valgfriheten på studiet, og det aktualiserer diskusjon på et høyere plan.